

Julen 1944

Krigsoversikt.

Ved utgangen av 1944 er vi endelig kommet dit hvor det ikke lenger er naturlig å se seg tilbake for å se hvor langt en er gått. Målet er så nær, så klart at vi ikke kan fatte interesse for noe annet. Allikevel, året 1944 bragte oss nesten alt det arene 1942 og 1943 varslet, unntagen det endelige definitive mål. For et år siden behersket Tyskland hele det europeiske kontinent med unntak av en liten bit av Italia, og den tyske "Wehrmacht" sto ennå langt inn i Russland. Idag er Frankrike, Belgia, Hellas, Rumenia, Jugoslavia, Bulgaria og Finland ikke lenger tysk område. I Polen, Ungarn, Holland og Italia kjemper de tyske tropper fortvilet for ennå å ha en teoretisk mulighet for "elastisk krigføring". Selv i Norge har de måttet gå over til den "elastiske krigføring" og "den brente jords taktikk". I hele den "Europeiske festning" er det bare Danmark hvor ikke de tyske tropper ennå står i aktiv kampførelse har måttet trekke seg ut.

For bare få måneder siden hadde vi lov til å tro at 1944 også vilde bringe slutten på tragedien. Framtreddene all. militære understøttet oss i denne tro. Idag er vi fordringsfulle. Ikke hva vi har vunnet, men hva vi ikke har vunnet interesserer oss mest. Hvorfor ble det ikke slutt i år, og når blir det slutt?

Etter gjennombruddet i Normandie i august var det alminnelig å høre selv fra ledende hold, at krigen skulde være slutt før jul.

Tre eller fire forutsetninger kan ha sviktet. Før det første lyktes ikke fallskjermkuppet ved Arnhem. Med et vellykket Arnhemkupp ville de all. kommet utenom og bak de sterkeste tyske forsvarstillinger, på lignende måte som det i 1940 lyktes tyskerne å komme utenom og bak Maginotlinjen. Krigen kunne da idag kanskje forlenget vært ført inn i Tysklands hjerte og i realiteten vært bragt til sin avslutning.

Viktigere er kanskje transportproblemet. Den seige tyske motstand i kanalhavnene gjorde at de all. før Atnwerpens befrielse bare hadde en skikkelig havn, Cherbourg, som etterkvert ble liggende langt bak selve frontlinjen. Denne havn var skilt fra fronten ved et uhyggelig desimert transportnett. Dette ledet til transportvansker som etterhvert førte til den rene

transportkrise. Det var ikke mulig å reparere transportnettet i det tempo som krevdes for at materialtilførselen skulde kunne holde tritt med uavbrutt økende behov.

I sin radiodeklarasjon for en tid siden framholdt Eisenhower at 1 mill. tyskere var satt ut av spillet siden 6. juni. Men dette var bare mulig gjort ved en ødsel anvendelse av bomber og amunisjon. Det vil si takket være flyets og artilleriets innsats. Men denne innsats betød en voldsom påkøring på transportvesen og produksjon. Idag avfyres en på vestfronten den amunisjon som etter planene skulde vært anvendt i mars. Aachens erobring ble forsinket på grunn av mangel på amunisjon. En tredje forutsetning som de all. optimistiske spådommer bygget på, var at russerne skulde ta Warszawa i august, slik at fronten i øst allerede i sommerens løp skulde skyves vestover mot Posen og Slesien. En fjerde mulig forutsetning var planene om et britisk Balkanfelttog. At dette felttog ikke ble noe av, kan skyldes politiske grunner. (Denne antagelse bygger imidlertid på høyst usikker grunn.)

Av større betydning enn disse spesielle operative forutsetninger er det at man på vestalliert hold i noen grad må ha underverdert Tysklands motstandskraft. En hadde neppe regnet med at det skulde lykkes tyskerne så effektivt å konsolidere et forsvar hele veien vest for Rhinen fra Sveits til Holland, men håpet ut det skulde vært mulig å tilintetgjøre de tyske hovedstyrker allerede i Frankrike og Belgia. En hadde neppe ventet at de tyske strategene straks skulde ta den fulle konsekvens av nederlaget i Normandie og øyeblikkelig innlede evakueringen av det fransk-belgiske område. For første gang opplevet man en rasjonell tysk strategi istedet for prestisjestrategi. Hva de framtidige militære perspektiver angår, må den all. overførelse ha stått over for et vanskelig valg. Skulde en gå til storattakk allerede nå med risiko for å bli sittende ukevis fast i søle, regn og sne? Eller skulde en utsette de store avgjørelser til ut på våren, men dermed samtidig gi tyskerne hove til ytterligere å befeste seg og skaffe de nyinnsatte reservetropper fortsatt trening og utdanning?

Eller skulle en velge den gylne middelveg og holde tyskerne sysselsatt nåpess at de ikke fikk anledning til å samle noen større reserver, altså en utmattelses-offensiv, som samtidig skulle føre de all. fram til gunstigere posisjoner, for den store og endelige gjennombruddsoffensiv tok til?

Det så en tid ut som det var denne siste løsning en hadde valgt. Det vekslet med kraftige, men mere lokale offensiver på vestfrontens forskjellige avsnitt. Denne linje var formodentlig vært diktert av de tidligere nevnte transportvansker. Idag synes det å være klart at det er stor-offensivlinjen som er valgt. Et nytt arme-korps er allerede satt inn, og nok et arme-korps ventes i ilden med det første.

Tyskerne har på sin side opplagt bestemt seg for å ta hovedslaget på vestsiden av Rhinen. Her har de den fordel at de kan støtte seg til godt utbyggede forsvarstillinger, men må regne med å måtte føre en eventuell retrett over en Rhin med istykkerbombede bruene De all. intense bombing av transportnettene søker bl.a. å framtvinge de avgjørende slag på vestsiden av Rhinen. Den dag de all. på bred front står ved Rhinen, kan derfor krigen i hovedsaken være avgjort. En overgang over Rhinen vil i alle tilfeller være en betydelig militær prestasjon, men vil stort sett være et spørsmål om en tilstrekkelig konsentrasjon av krigsmateriell.

På den italienske front finnes 50 tyske div., - men noen hurtig oppmarsj kan man neppe vente her, sannsynligvis heller ikke i Jugoslavia. De russiske operasjoner i Ungarn tar sikte på en framrykking nord-vestover gjennom Böhmen og Mähren, -

muligens også mot Østerrike. En slik framrykking vil skape store vansker for den tyske Italiaarme som de vil stå i fare for å bli isolert fra Tyskland. Men de lange russiske forbindelseslinjer på denne front gjør at en neppe kan vente noe hurtig gjennombrudd i første omgang. Avgjørende for krigens varighet vil derimot den ventede russiske storoffensiv i Polen være. Bortsett fra mulige indre overraskelser i Tyskland synes det gunstigste perspektiv en kan regne med å være at de all. et par måneder inni det nye år står langs Rhinen i vest og fra Wien til Danzig i øst. Med dette som utgangspunkt vil de tyske forsvarstyrker kunne utmanøvreres med et stadig vekslende samspill mellom de all. fronter.

Bare ved et et slik samspill kan oppnås forholdsvis tidlig i vinter, kan en vente et sammenbrudd av den tyske krigsmakt allerede til våren.

Tilbakeblikk.

Hitler 8. nov. 1939:

Den dag Storbritania erklarte krig ga jeg marskalk Goring ordre om å treffe alle forberedelser i første omgang for 5 års krig, - ikke fordi jeg trodde at denne krig vil vare i 5 år, men fordi vi ikke engang under 5 års krig noensinne skulle behøve å kapitulere på hvilke vilkår det enn måtte være.

Hitler 8. nov. 1940:

Den tyske produksjon har nå den største kapasitet i verden, og vi skal ikke vike fra dette nivå, for vi har muligheter for å utnytte så godt som hele Europas tilgang. -- Tyskland sammen med sin forbundsfelle (Italia) er idag sterk nok til å møte en hvilken som helst kombinasjon i verden. -- Det finnes ingen sammenslutning av makter som skulle måle seg med oss militært sett. -- Den dag kommer snart til å opprinne da det ikke lenger finns noen Churchill, men tyske ubåter skal det være mere enn nok av.

Hitler 8. nov. 1941:

Den som har erobret alt fra Ost-Preussens grense til 10 km fra Leningrad vil også innta selve byen, den skal falle i våre hender. -- Etter slike tap kan ingen arme i verden gjenreise seg ikke engang den russiske. -- Aldri før har et kjemperike vært slått ned så fort som Russland denne gang.

Hitler 8. nov. 1943:

Ever ny landstigning kommer til å tvinge dem til å løse fast ennå mere tonnasje. Det kommer til å splitte våre fienders krefter og gi oss nye muligheter til å sette inn våre våpen. Det kommer til å vise seg om vår tilbakeholdenhet på mange punkter er svakhet eller kald berøgning. -- De kan være overbevist om at alt er mulig, men det finnes en eneste ting som er fullstendig utelukket, jeg taper aldri besinnelsen.

Hitler 8. nov. 1944:

?

NORGES ØKONOMISKE GJENREISNING.

I. De pengeøkonomiske følger av krigen.

Erfaringene under krigen har lært oss at finansieringen av krigsanstrengelsene er et problem som lar seg løse uten de katastrofale følger for et lands økonomi som en inflasjon er. Vårt eget land kan tjene som dome for dette forholdet. Vi har finansiert de tyske krigstiltakene i Norge. Norges Bank har måtte betale ut norske penger til tyskerne; og med disse pengene har tyskerne dekket sine utgifter i Norge (først og fremst varakjøp og arbeidslønn). Norges Bank har ytet såkalte "forskudd" til tyskerne til et beløp av ca. 10 milliarder kroner. Pengeinntekten til norske personer og institusjoner er steget sterkt, fordi de pengene tyskerne får fra Norges Bank og betaler ut igjen, er blitt til inntekter for selleggsarbeidere, entreprenører, kjøpmenn, industrifolk, bønder o.l. som frivillig eller ikke har ytet varer eller tjenester til tyskerne. Samtidig med at den samlede norske pengeinntekten er gått opp, er mengden av det som kan kjøpes gått ned både fordi produksjonen og importen er gått ned, og fordi tyskerne legger beslag på store mengder varer og tjenester. Den norske befolkning står derfor overfor en sterkt redusert mengde varer og tjenester med en sterkt øket pengeinntekt. Dersom det ikke var truffet motforholdsregler, ville prisene på de disponible varene og tjenestene bli bydd opp, og vi ville fått inflasjon. Vareprisene ville ha kommet opp i det vi nå kaller "svartebørspriser", og bare de som hadde store inntekter, ville ha kunnet kjøpe det de trengte. De stigende prisene ville ha presset inntektene ytterligere opp, og priser og inntekter ville ha steget til enorme høyder. Dette har vi unngått ved priskontrollen som har hindret en inflasjonsartet prisstigning. Under varerknapphet vil priskontrollen være illusorisk dersom den ikke hadde vært supplert med rasjonering. Uten rasjonering vil svartehandelen være lettere å drive, mens derimot kombinasjonen priskontroll-rasjonering effektivt hindrer en prisstigning og sikrer en rettferdig fordeling av de knappe vareforsyningene. En viss prisstigning må en tillate for å dekke de stigende kostnader ved vareproduksjonen. Resultatet av priskontrollen er at folk blir sittende igjen med en god del penger de ikke kan bruke til forbruk av varer og tjenester. Det oppstår et kjøpekraftsoverskudd. Vårt lands myndigheter står derfor overfor det problem hvordan de skal redusere dette kjøpekraftsoverskuddet. Den riktige utvegen er en hardhendt beskatning hos de som har nydt godt av pengerikdommen (skatt på inntektsstigning o.l.) Hos oss er metoden blitt brukt med det resultat at den okkuperede norske stat har tatt inn vel i milliard kroner mere i skatteinntekter enn den har

gitt ut. Pengene er blitt brukt til å betale av på tyskernes forskudd i Norges Bank. Staten har også forsøkt å binde en del av kjøpekraftsoverskuddet ved å legge ut statslån. En regner da i prinsippet med at de som kjøper statsobligasjonene, har bestemt seg til å spare pengene. Pengesummen er da ikke lenger lagret kjøpekraft, men berig oppsparring. I praksis virker det for det meste ikke slik da det er banker og livsforsikringselskaper som kjøper obligasjonene for å anbringe ledige midler som de senere vil få anvendelse for til dekning av sine forpliktelser. Også de pengene Staten har lånt, er blitt brukt til å betale ned på tyskernes forskudd i Norges Bank - det dreier seg om ca. 1 milliard kroner. Størparten av kjøpekraftsoverskuddet er havnet hos bankene som avbetaling på gjeld og andre innskudd og hos livsforsikringselskaperne. En må huske på at selv om det ser ut til at svært mange bruker pengene sine på poker, totalisator eller til å kjøpe kunstgjenstander o.l., betyr det bare at de som vinner eller selger, har fått tilsvarende inntekter. Det eksisterer således veldig mange hamstrer kjøpekraft (5 milliarder kroner?) som folk vil bruke så snart det byr seg høve til det. Den norske stat og kommunene har bedret sin økonomiske stilling under krigen (dersom vi ser bort fra Statens kjøpeavdrag på de tyske forskuddene i Norges Bank), men Staten må etter krigen utvilsomt overta den tyske gjelden til Norges Bank. Dette betyr at den norske statsgjelden øker med 10 milliarder kroner. Gjelden til Norges Bank er rentefri, og tilsynelatende skulle statsgjeldsproblemet lett la seg løse ved at en lot gjelden til N.B. bli stående. En rentefri gjeld er jo ingen byrde. Under de nåværende samfunnsmessige forhold må imidlertid den store økte fordring massen hos befolkningen forrentes, og det tvinger Staten til delvis å forandre sin løse rentefrie gjeld til fast rentebærende gjeld. En konsolidering av statsgjelden er som tidligere nevnt også nødvendig for å redusere kjøpekraftsoverskuddet. Vi får derfor - hvis det nåværende økonomiske system i hovedsakken opprettholdes - et statsfinansielt problem i en veldig statsgjeld som må forrentes av skatteinntektene. Ser vi på de pengeøkonomiske følger av krigen isolert, har vi to problemer som må løses: 1) Problemet om å holde kronens kjøpekraft oppe, og 2) problemet om å minske Statens rentebyrde (gjeldsproblemet). Kjøpekraft problemet lar seg løse ved at en opprettholder rasjonering på mangelvarer og priskontroll inntil kjøpekraftsoverskuddet er forsvunnet, d.v.s. befolkningens pengeinntekter svarer til den mangde varer og tjenester som svarer til disposisjon. En kan påskjume

utviklingen ved å redusere kjøpekraftsmengden ved hardhendt beskatning og binding av ledige midler samtidig som vareproduksjonen blir stimulert. En hardhendt lønnspolitikk skulle derimot være av underordnet betydning. Disse tiltakene kommer ikke i strid med tiltak for å løse gjeldsproblemet, fordi den harde beskatningen vil gi overskudd på statsbudsjettet og med det muliggjøre avbetaling på statsgjelden. Årsaken til at Staten bør redusere krigsgjelden er ikke at gjeld i og for seg er uheldig, men at det er fordelingsmessig forkastelig at Staten kasserer inn penger fra skatteytterne for å betale dem ut igjen i form av renter som til syvende og sist kommer dem tilgode som har tjent under krigen. Et eksempel: Krigsobligasjonene er i stor sett av banker og andre institusjoner. Staten betaler altså store rentebeløp til bankene som betaler dem videre til innskyterne, bl.a. renter for de innskudd som er oppstått i løpet av krigen. Staten kan derfor ikke gjøre krigsobligasjonene ugyldige uten at dette rammer den samlede private fordringsmasse. Det vil ikke bare ramme dem som har tjent under krigen (f.eks. enkelte innskytere i bankene), men de som tilfeldigvis sitter med obligasjonene (d.v.s. bankene og med det santlige innskytere). Å gjøre krigsobligasjonene ugyldige ville derfor virke like vilkårlig som å gjøre alle pengesedler ugyldige. Dersom vi finner det hensiktsmessig og mulig å opprettholde den private fordringskapital, er vi nødt til å avbetale statsgjelden på ordinær måte. Midlene må vi imidlertid i så fall skaffe ved en engangsskatt på formue og en hensynsløs beskatning av formuesstigning under krigen. Denne formuesstigningen må konstateres gjennom en fullstendig registrering av all privat fordrings- og realkapital.

II. Gjenoppbygningen og finansieringen av den.

Vi har i det foregående vist hvilke pengeøkonomiske spørsmål som har oppstått under krigen og vist hvordan de kunne bli løst dersom det ikke hadde eksistert realøkonomiske problemer også. Grunnen til at vi har behandlet disse pengeøkonomiske problemene så grundig, er at vi er nødt til å ta hensyn til dem ved vår penge- og finanspolitikk etter krigen.

Realøkonomisk er vi blitt voldsomt forarmet under krigen. Før krigen kan vi regne med at den norske nasjonalformuen - d.v.s. summen av alle realverdier som eies av nordmenn - dreier seg om ca. 20 milliarder kroner. Under krigen er nasjonalformuen blitt redusert av to grunner. Det de fleste først og fremst tenker på, er krigsskadene. Bygningen, fabrikkene, skip, personlige eiendeler m.m. er blitt sårlagt som følge av krigshandlingene. Dette er imidlertid dags dato den minste posten. Den største er oppstått, fordi vi

har turt på vår nasjonale kapital. ~~Varelag-~~rene våre er praktisk talt forsvunnet, bondene har måttet redusere besetningene sine sterkt, skogene er blitt skamhogd, bilene våre er slitt ut og ikke blitt erstattet, maskineriet i fabrikkene er i ynkelig forfatning fordi det ikke har vært mulig med fornyelse, husene forfaller p.g.a. mangel på maling og vedlikehold, og våre klær og andre personlige eiendeler er bare filler. Vi kan regne opp utallige andre eksempler også. Grunnen er at under en avsperring, der det ville vært umåtelig vanskelig å skaffe den norske befolkning det den trengte, har vi hatt tyskerne her i landet, og de har tvunget oss til å avstå varer og tjenester til en verdi av 10 milliarder kroner. Dette har gjort all norsk investering i realverdier umulig, og vi har måttet gå til rovdrift av vår kapital for i det hele tatt å kunne oppfylle noen av tyskernes uhyrlige krav. Alt i alt må vi regne med at hittil er vår nasjonalformue blitt redusert med 25 %. Til det kommer at "den brente jords strategi" sikkert vil koste oss adskillige milliarder ennå. Vi har derfor et enormt gjenreisningsproblem etter krigen. Vi kommer kanskje til å stå overfor det problem å bygge opp en nasjonalformue på 6 - 8 milliarder kroner under forhold da landet er fattigere enn noensinne før. Før krigen var den årlige reelle formuesøkning i Norge kanskje 300 - 400 millioner kroner, d.v.s. at Norge i 1939 ville ha brukt 20 år på å bygge opp en kapital som svarer til den som er gått tapt under krigen. Og det problemet står et meget fattigere Norge overfor i 1945. En hurtig gjenoppbygning er derfor avhengig av at alle underkaster seg de samme forsakelser og savn som russerne under sine 5 årsplaner! Noen hjelp utenfra bør vi ikke regne med. Erstatningen fra et totalt ødelagt Tyskland kan ingen regne med. Våre valutabeholdninger blir hurtig brukt opp da storparten må settes av til gjenoppbygning av flåten. Det eneste vi kan håpe på er kredit, men vi må ikke vente at de amerikanske stor Kapitalistene yter kreditt uten noe til gjengjeld. Vi må derfor bare stole på oss selv, og i denne situasjon blir finansieringen av gjenoppbygningen et viktig problem. Vi vil nemlig kreve at alle bærer byrdene likt - ingen må tjene på gjenoppbygningen. Nedgangen i nasjonalformuen faller i 2 poster: nedgangen i den private realformuen er i de aller fleste tilfeller fullt av en tilsvarende oppgang i pengeformuen. Eksempler er det nok av: Bonden må slakte kuene sine, men får penger for dem som han gjørmer på kistebunnen, kjøpmannen selger ut varelaget sitt men setter penger i banken, industrimannen kan ikke nytte avskrivningene til å skaffe seg nye maskiner men må kjøpe obligasjoner istedet. Endel av det store kjøpekraftsoverskuddet svarer m.a. o. til nedgangen i realverdier under krigen. Her støter

vi på et tilfelle der gjenreisningspolitikken og Statens penge- og finanspolitikk kan komme til å kolliderer. I den utstrekning gjenreisningen tenkes å foregå på privatkapitalistisk basis, vil det være nødvendig å avstå fra å beskutte penger som er avsett til å finansiere gjenreisningen av de private realverdiene. Samtidig tilsier andre hensyn - derunder også rettsforholdshensyn - at alle formuer og enhver formuesstigning må beskattes. Av flere grunner kan vi derfor ikke regne med at gjenoppbygningen av den private realkapital i tilfelle kan skje utenlukkende ved de private egne midler. P.g.d. beskattningen under og etter krigen og p.g.d. prisstigningen vil de oppsamlede midler neppe strekke til. Imidlertid må en tross alle beskattningstiltak regne med lette lånemuligheter etter krigen slik at de private realverdiene skulle kunne bli gjenreist uten større finansielle vansker. Det samme gjelder krigsskadene der krigsskadetrygden dekker skadene ved at de liknes ut på alle forsikringstetere. Blir skadene for store, må denne utlikningen foregå over en årrekke og gjenreisningen midlertidig foregå på lånebasis.

Vi vil denne gang for enhver pris unngå slike kriser og sammenbrudd som den vi opplevet i forrige etterkrigstid. Så omfattende som denne krigen har vært, kan vi ikke overlate vår økonomi til ukontrollerte krefter. Vi har pekt på at et av våre etterkrigsproblemer vil være problemet med fordelingen av den fordringsmasse som er skapt gjennom krigen, og som ikke svarer til de realverdier som står til disposisjon. Dette problem har både en sosial og en økonomisk side. Gjennom beskattningen vil en ikke kunne oppnå å jevne helt ut den ulike fordeling av den fordringsmasse som er skapt under krigen, og det er ikke sikkert at det er de bedrifter som sitter med de største egne midler eller som har de beste private lånemuligheter som etter samfunnsmessige mål må gjenreises først. Av hensyn til dette og de mange andre vansker ved gjenoppbygningen - mangel på kvalifisert arbeidskraft, materialer og utenlandsk valuta - må Staten etablere investeringskontroll, d.v.s. bestemme hvilke deler som først skal gjenreises. Kanskje vil vi også finne det riktig å ta skrittet helt ut og overlate gjenreisningen av våre nøkkelindustrier, boliger m.v. til samfundet som helhet. Men det ville koste Staten penger. Det offentlige har selv et veldig gjenreisningsbehov, og ved siden av skal det altså delta i gjenreisningen av tidligere privat kapital. Vi kommer opp i det dilemma at mens Staten av pengepolitiske og finansielle grunner burd ha redusert sin gjeld, må den av hensyn til gjenreisningen kanskje øke den ytterligere. Kan dette dilemma løses? Ikke direkte. Men det betyr ikke annet enn at vi må utsette saneringen av våre pengeøkonomiske forhold til den mest hektiske del av gjenoppbygningen er over. Ved en målbevisst politikk er problemene heller ikke så avskrekkende. Vi

vi stadig ha en stor fordringsmasse som vi kan beskutte sterkt. I de tilfelle hvor samfundet overtar gjenoppbygningen, er det en selvfølgelig ting at Staten samtidig overtar de pengemidler som den private gjenoppbygning skulle være foretatt for, og yter erstatning i form av obligasjoner som bærer en lav rente, og som ikke kan overdras. Gjenoppbygningen må skje i samarbeid av alle krefter i folket og det må bli et bevisst folkekrav at den skal foregå så hurtig som det er mulig p.g.d. våre materielle resurser og ikke må bli sinket av finansielle vansker. Disse vansker må løses av oss selv etter en fordomsfri og bevisst sosial og økonomisk politikk på fast demokratisk grunnlag.

INTERVJU MED DEN FØRSTE FYLKESMANN PÅ FRI NORSK JORD.

Under statsråd Wolds opphold i Vadsø ble det beilighet til et lite intervju med den første fylkesmann på fri norsk jord, redaktør Peder Holt. Han er stillet overfor en viktig oppgave, men har selv ingen andre bekymringer enn sin beskjedenhet foran oppgavens omfang.

Peder Holt og de andre finnmarkingene bryr seg ikke om den propaganda som quislingene og tyskerne har satt i gang. Men siden han nu engang taler med en fri norsk journalist, og siden den første virkelige frie avisen har sett dagens lys igjen på norsk jord, lar han allikevel falle noen ord om Oslo-kringkastingens meritter.

Oslo radio, sier han, forsøker å fortelle nordmennene at folk i Finnmark tryglet tyskerne på sine knær om å få bli med sydover. Men jeg kan forsikre at her oppa tok vi imot russerne med begeistring, og at det hersker det beste forhold mellom de russiske tropper og den norske befolkning. Har De hørt om noe tilfelle hvor russerne har grepet inn mot quislingene? En kunne jo ha ventet det etter russernes konsekvent uforsonlige holdning mot landsforrædere i almindelighet.

Nei, på ingen måte. Tvertimot. Russerne har gjentatte ganger erklært at de ikke vil blande seg i vårt indre styre. Min erfaring er at de vil følge dette prinsippet helt ut. De norske quislinger vil få sine saker behandlet og pådømt av norske myndigheter og norsk rett. De skal ikke få lov til å gjøre mere skade.

Hvordan er samarbeidet mellom de lokale norske myndigheter og de norske offisielle representanter som er kommet fra Storbritannia?

Det er det aller beste. Vi måtte jo danne et administrasjonsapparat for fylket og kommunene med en gang tyskerne forlot Øst-Finnmark. Men da regjeringsrepresentantene kom viste det seg at det vi hadde gjort stort sett stemte med de retningslinjer regjeringen hadde trukket opp. Regjeringens repre-

sentanter har gitt oss verdifull hjelp og veiledning og i den utstrekning det er mulig, har de aktivt tatt del i arbeidet med demange og store oppgaver som må løses.

- Blir det noen vanskeligheter med å få i gang arbeidet med de mange gjenreisningsoppgaver?

- Nei, ikke egentlig vanskeligheter. Litt treghet kan jo spores enkelte steder. Folk har fått et sjokk og det dødelige alvor i situasjonen står kanskje ikke klart for alle ennå. På den annen side har vi fått melding fra flere distrikter om at hele befolkningen med en gang gikk mann av huse for å rydde opp i det forferdelige kaos tyskerne har skapt. Lys- og vannledninger er satt i stand,

veier og broer reparert og telefonledninger bragt innånd. Ja, i mange tilfeller har folk selv uten tilskynnelse fra administrasjonen ryddet lange veistrekkninger for miner og sprengladninger. En sier at finnmarkingene er litt trege i starten. Men når de først er kommet i gang, da holder de farten.

- Har fylkesmannen noen ord å si om de deler av Norge som ennå er besatt av tyskerne?

- Det første jeg vil peke på, er at den skremselssagittasjon tyskerne har øvet med den påståtte russiske fare er den rene svindele. Ostfinnmark er idag en krigsherjet og avsvidd landsdel, det er så, men det er en fri del av Norge med helt norsk administrasjon. Og den russiske krigsmakt som har befri oss opptrer med en forståelse og hensynsfullhet som er enestående. Det ville ha vært helt utenkelig under tysk besettelse. Hvis jeg kan nå fram til folk i det okkuperte område, vil jeg rope så kraftig jeg kan: "Kom dere unna tyskerne alle som kan. Prøv å utnytte den forvirring som oppstår når tilbaketrekningen av de tyske hovedstyrker begynner. Vi har eksempler som viser at en avskåret telefonledning har reddet et helt distrikt fra å bli avsvidd og befolkningen fra å bli bortført.

- Når de tyske tropper har forlatt et område, da gjelder det at de som er blitt igjen ikke nøler et øyeblikk med å ta fatt. Det som tyskerne har etterlatt seg av matvarer, olje, bransel og andre ting, det må bli samlet sammen for at det kan bli til felles nytte og til virkelig avhjelp av den nød som uungåelig følger i de flyktende tyske troppers spor. Det første som må iorden igjen, er veier, broer, telefon-linjer og andre kommunikasjonsmidler. Alle må ta fatt. Ingen må spare på kreftene. Alle må arbeide for landet, ingen for seg selv.

En liten norsk episode.

En ung Oslo-gutt 20 år, la oss kalle ham Per, hadde vært en tur i byen for å hente noe utstyr. Han fikk utlevert en ryggsekk med 20 esker tobakk, 10 lommelyktbatterier, en miltrevolver med 20 skudd, og en Mauser med to magasiner. Dessuten hadde han nok en ryggsekk med to soveposer. Han ble stoppet av en tysk patrulje og visitert. Første ryggsekk med soveposene ble heldig overattatt. Men da Per bare tok opp en eske tobakk av den annen, overtok vaktsejefen selv undersøkelsen. Han fikk straks tak i et pistolskuffe, slapp det te og trakk sin egen pistol. Per var helt til en delket av de to andre tyskerne med maskinpistoler. For å vinne tid ble Per nå rasende over en viss Arne Olsen som hadde bedt ham bringe de to ryggsekkene til en annen person og som ikke hadde sagt ham at de inneholdt så farlige ting. Vaktsejefen beordret sekkene surret på bagasjebrettet på Pers sykkel og kommanderte Per til å følge med. Per klonte imidlertid med surringen. Tyskerne gikk bort for å hjelpe ham. Dermed dymet Per sjongsen. Han kjørte sykkelen inn i magen på nr. en, kvittet seg med vaktsejefen ved hjelp av et håndkantelag på halsen, og rettet et rødig spark etter den tredje, dessverre uten å treffe. Deretter klov han over et tometers høyt plankegjerde og forsvant, etterfulgt av salve fra maskinpistolene. Han nådde fram i god behold.

Situasjonen i Nederland.

Hvert niende menneske av den 9 mill. store nederlandske befolkning er tatt bort fra hjem og familie. En halv mill. er ført til fremmed land på tvangsarbeide eller konsentrasjonsleir. En halv mill. er gitt under jorden, blant dem 50,000 jernbanefolk med familie. Melk og grynnat for barn finnes ikke i de større sentra. Poteter finnes bare på svarteborsen. Kull eksisterer ikke. Folgelig heller ikke gass og elektrisitet. Vannet minker også da tilførelsen er avhengig av pompeverkene som drives vesentlig med kull. Tuberkulosedødelighet er steget med 80 %.

Danmark.

I Danmark er det funnet sted et nytt "clearin mord" på en dansk prest. Pastor Egon Johansen fra Hørsums kirke ble myrdet av nazistene 25/11.

Spania. Den siste cortes-president i Spania, Diego Martínez Barria som ifølge sin stilling etter grunnloven skulle etterfulgt azana som president, har sammenkaldt medlemmene av Cortes i Mexiko City. Det er vedtatt at den tredje spanske republikk skal utropes der den 10. januar neste år. Barria har uttalt at han ønsket å arbeide for en fredelig omveltning i Spania. Skulle Franco ikke ta hensyn til folkets vilje, får han selv ta ansvaret for det som skjer.

OVERBEVIST OM AT DETTE BLIR DEN SISTE MORFLIGTE JUL ØSKER VI VÅRE LESERE GOD JUL.